

УДК:339.1-051:615.3:615.4

Малініна Н. Г., Бондарєва І.В., Бабічева Г.С., Чегринець А. А.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків

Маркетингові дослідження вітчизняного фармацевтичного ринку лікарських засобів для лікування в ревматології

malinina_nata@ukr.net

Мета. Маркетингове дослідження фармацевтичного ринку України лікарських засобів (ЛЗ), що застосовуються для лікування в ревматології, які впливають на опорно-руховий апарат, зокрема, ЛЗ, що застосовуються місцево у разі суглобового та м'язового болю.

Матеріали та методи. Матеріалами дослідження є дані Державного реєстру ЛЗ України, онлайн довідника ЛЗ Компендіум. Для досягнення поставленої мети використано методи логіко-змістовного формування проблеми, кабінетних маркетингових досліджень, порівняльного аналізу, контент-аналізу публікацій у наукових та практично-орієнтованих медичних і фармацевтичних виданнях.

Результати дослідження. У роботі представлено результати маркетингового аналізу фармацевтичного ринку України ЛЗ для лікування в ревматології. Визначено, що відповідно до класифікаційної системи АТС ЛЗ, що застосовуються місцево у разі суглобового та м'язового болю (код АТС М02) входять до групи засобів, що застосовуються місцево у разі суглобового та м'язового болю та розподіляються на 4 груп та 16 підгруп. Найбільшу частку займає група М02А А Нестероїдні протизапальні препарати для місцевого застосування (50,5 %), до складу якої входить – 12 підгруп (кількість торгових назв, з урахуванням всіх форм випуску – 67 препаратів). Сьогодні на території України зареєстровано 132 торгових найменувань, які застосовуються місцево у разі суглобового і м'язового болю. Проведено сегментування ринку даних груп ЛЗ за країнами-виробниками, формою випуску та умовами відпуску з аптек.

Висновки. Проведені маркетингові дослідження ринку ЛЗ, що застосовуються для лікування в ревматології можна вважати підґрунтям для пошуку і розробки нових ЛЗ вітчизняного виробництва, що застосовуються місцево у разі суглобового та м'язового болю.

Ключові слова: аналіз асортименту, маркетингові дослідження, нестероїдні протизапальні лікарські засоби, фармацевтичний ринок, ревматологія.

Постановка проблеми. Нестероїдні протизапальні лікарські засоби (НПЛЗ) найчастіше призначають для лікування болю та запалення у всьому світі. Значення НПЛЗ у сучасному житті кожної людини важко переоцінити, оскільки вони відносяться до числа найбільш поширених ЛЗ [1, 5, 6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями ринку НПЛЗ займалися такі вітчизняні вчені, як А.А. Котвіцька, Л. В. Яковлева, В. П. Бобрук, В.П. Красько та ін. науковці [1, 3, 5, 6].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на зацікавленість науковців до проблеми лікування НПЛЗ, питання вивчення ринку ЛЗ для лікування в ревматології висвітлено недостатньо. Дослідження авторів здебільшого охоплюють сегмент НПЛЗ, не враховуючи при цьому дані по фармакологічним групам, які застосовують саме для лікування. Тому актуальним є дослідження вітчизняного фармацевтичного ринку, аналіз асортименту та маркетингові дослідження ЛЗ для лікування в ревматології.

Формулювання цілей статті. Метою даної роботи є маркетингове дослідження фармацевтичного ринку України ЛЗ, що застосовуються для лікування в ревматології, які впливають на опорно-руховий апарат, зокрема, ЛЗ, що застосовуються місцево у разі суглобового та м'язового болю.

Викладення основного матеріалу дослідження. Сьогодні на території України згідно з «Державним реєстром лікарських засобів України» зареєстровано 132 торгових найменувань [2, 4]. Відповідно до класифікаційної

системи АТС ЛЗ, що застосовуються місцево у разі суглобового та м'язового болю (код АТС М02) входять до групи засобів, що застосовуються місцево у разі суглобового та м'язового болю та розподіляються на 4 груп та 16 підгруп (табл. 1.).

Таблиця 1

Засоби що застосовуються місцево у разі суглобового та м'язового болю, які зареєстровані в Україні

Група ЛЗ	Кількість торгових назв, з урахуванням всіх форм випуску	Питома вага (%) від загальної кількості
М02А ЗАСОБИ, ЩО ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ МІСЦЕВО У РАЗІ СУГЛОБОВОГО ТА М'ЯЗОВОГО БОЛЮ		
М02А А – Нестероїдні протизапальні препарати для місцевого застосування		
М02А А01 – Фенілбутазон	1	0,7%
М02А А07 – Піроксикам	1	0,7%
М02А А10 – Кетопрофен	12	9,0%
М02А А12 – Напроксен	-	-
М02А А13 – Ібупрофен	5	3,8%
М02А А15 – Диклофенак	33	25,0%
М02А А23 – Індометацин	2	1,5%
М02А А25 – Ацеклофенак	1	0,7%
М02А А26 – Німесулід	4	3,0%
М02А А27 – Декскетопрофен	1	0,7%
М02А А65** – Диклофенак, комбінації	6	4,5%
М02А А75** – Рофекоксиб, комбінації	1	0,7%
Разом за групою М02А А	67	50,5%
М02А В Капсаїцин та подібні засоби		
М02А В01 Капсаїци	2	1,5%
Разом за групою М02А В	2	1,5%
М02А С Препарати, що містять похідні саліцилової кислоти		
М02А С Препарати, що містять похідні саліцилової кислоти	4	3,0%
Разом за групою М02А С	4	3,0%
М02А Х Інші засоби, що застосовуються місцево у разі суглобового та м'язового болю		
М02А Х03 Диметилсульфоксид	3	2,2%
М02А Х10 Різні препарати	55	42,0%
М02А Х53 Диметилсульфоксид, комбінації	1	0,7%
Разом за групою М02А Х	59	45,0%
Разом за групами:	132	100

За результатами дослідження було встановлено, що найбільшу частку займає група M02A A Нестероїдні протизапальні препарати для місцевого застосування (50,5 %), до складу якої входить - 12 підгруп (кількість торгових назв, з урахуванням всіх форм випуску – 67 препаратів). Досить вагому частку становить група M02A X Інші засоби, що застосовуються місцево у разі суглобового та м'язового болю (45,0%), до складу якої входить 3 підгрупи (кількість торгових назв, з урахуванням всіх форм випуску – 59 препаратів). І найменшу частку становлять групи M02A C Препарати, що містять похідні саліцилової кислоти (3,0%), до складу якої входить 1 підгрупа (кількість торгових назв, з урахуванням всіх форм випуску – 4 препарату) та M02A B Капсаїцин та подібні засоби (1,5%), до складу якої входить 1 підгрупа, (кількість торгових назв, з урахуванням всіх форм випуску – 2 препарату (рис.1.).

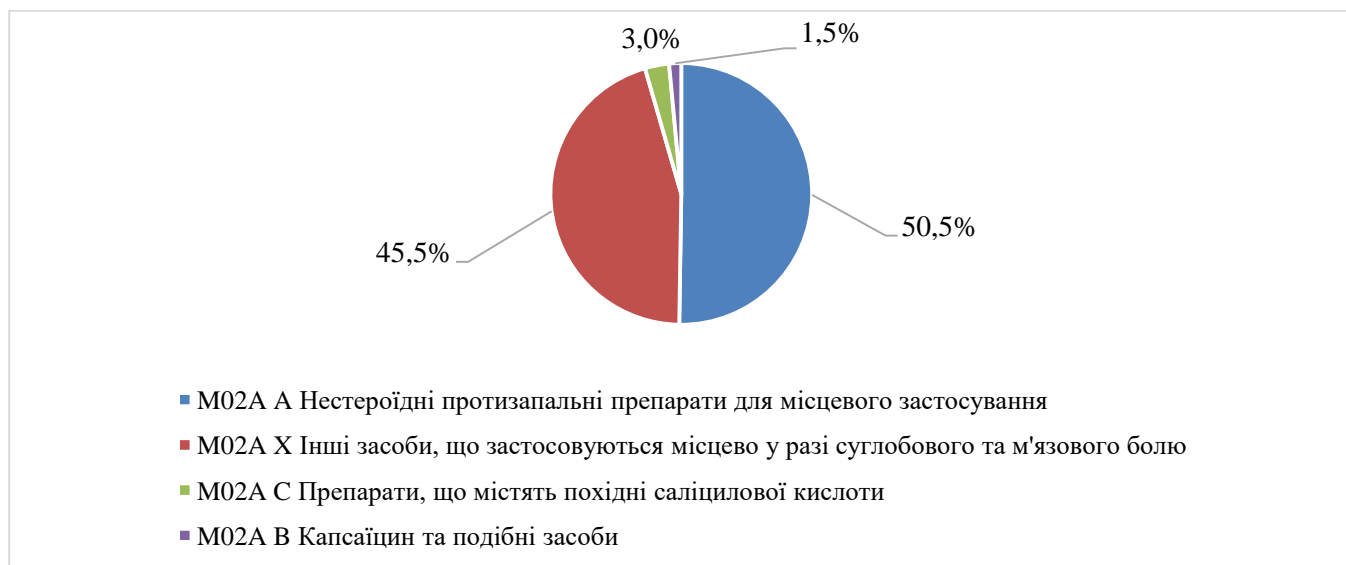

Рис. 1. Співвідношення груп M02A

Встановлено, що переважну частку (86,0%) складають ЛЗ групи M02A Засоби, що застосовуються місцево у разі суглобового та м'язового болю, які відпускаються спеціалістами фармації з аптечних закладів без рецепту лікаря, і лише 14,0% ЛЗ, відпускаються за рецептом лікаря (рис.2.).

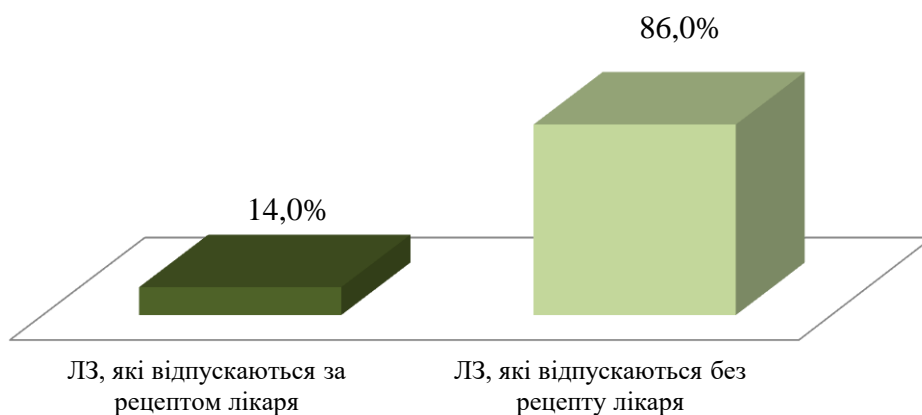

Рис. 2. Форма відпуску ЛЗ групи M02A

Наступним етапом дослідження є аналіз лікарських форм (групи M02A), які представлені на вітчизняному фармацевтичному ринку. На сьогоднішній день зареєстровані ЛЗ даної групи представлені 8-ма формами випуску, а саме, недозованими лікарськими формами у вигляді: (гель; мазь; крему; спрею; настоянки; розчини для зовнішнього застосування; розчини олійні та сумішами). Аналіз ринку ЛЗ даної групи за формою випуску демонструє, що питома вага ЛЗ випускається у формі гелю – 59,7 %, розчинів для зовнішнього застосування – 21,0%, крему – 6,5%, мазі – 4,3%, спрею для зовнішнього застосування – 3,5%, настоянок – 2,8%, розчинів олійних – 1,5% та у вигляді сумішів – 0,7% (рис. 3.).

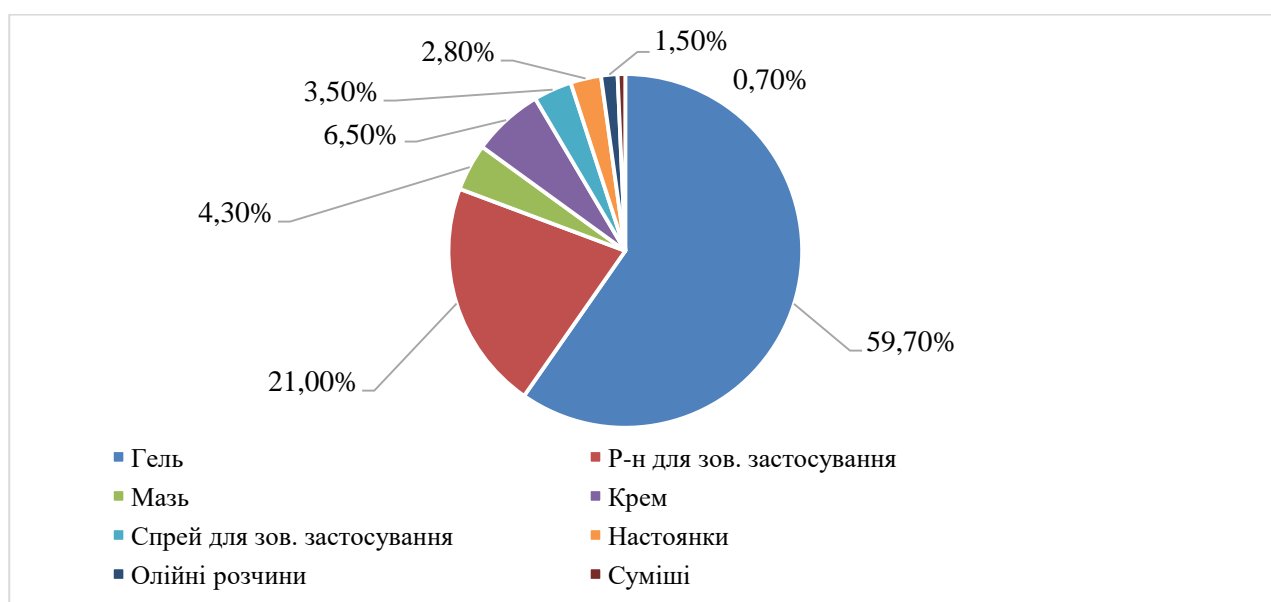

Рис. 3. Розподіл ЛЗ даної групи за формою випуску

Також досліджено категорії ЛЗ, що застосовуються місцево у разі суглобового та м'язового болю. Аналіз ринку показав, що ЛЗ поділяються на 5 категорій: 1) зовнішні при ударах та роздягнень 32,5 % (43 торгових назв); 2) протизапальні зовнішні – 10,6% (14 торгових назв); 3) внутрішні при ударах та розтягненнях – 0,7% (1 торгова назва); 4) розігрівачі мазі, гелі – 55,5% (73 торгових назв); 5) зовнішні тонізуючі – 0,7% (1 торгова назва).

Аналіз фірм-виробників ЛЗ, що застосовуються місцево у разі суглобового та м'язового болю, які представлені на фармацевтичному ринку України показав, що переважна кількість (57,0%, 76 торгових назв) ЛЗ, що застосовуються місцево у разі суглобового та м'язового болю на ринку України представлена вітчизняними виробниками, а 43,0% (56 торгових назв) складають ЛЗ, що застосовуються місцево у разі суглобового та м'язового болю іноземного виробництва (рис. 4.).

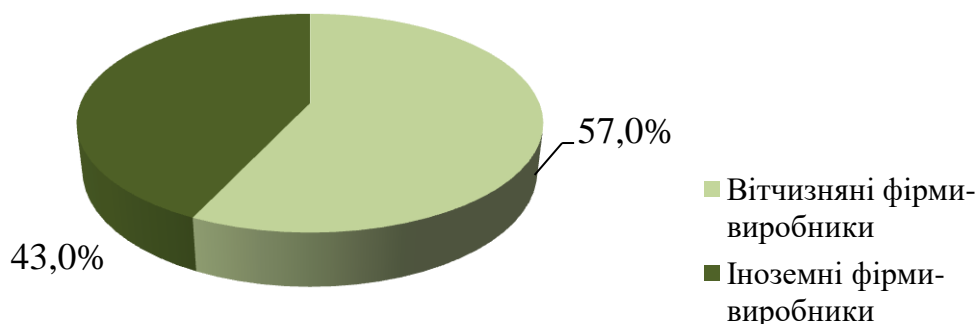

Рис. 4. Співвідношення вітчизняних та іноземних фірм-виробників ЛЗ

Встановлено, якими країнами-виробниками представлені на фармацевтичному ринку України ЛЗ, що застосовуються місцево у разі суглобового та м'язового болю (рис.5). Серед імпортованих засобів значну частку ринку займають фармацевтичні фірми Німеччини, а саме 14,0%, далі 8,0% частки ринку займають Індійські фармацевтичні компанії, 4,0% займають фармацевтичні компанії Румунії. Від 2,0% до 2,2 % ринку займають такі країни, як Хорватія та Туреччина. Також по 1,5% Європейські країни – Велика Британія, Латвія, Австрія, Швейцарія. Ще по 1,0% займають фірми-виробники

таких країн, як Франція, Італія та Польща. Найменшу частку ринку України (по 0,7%) займають фірми-виробники Португалії, Сербії, Естонії.

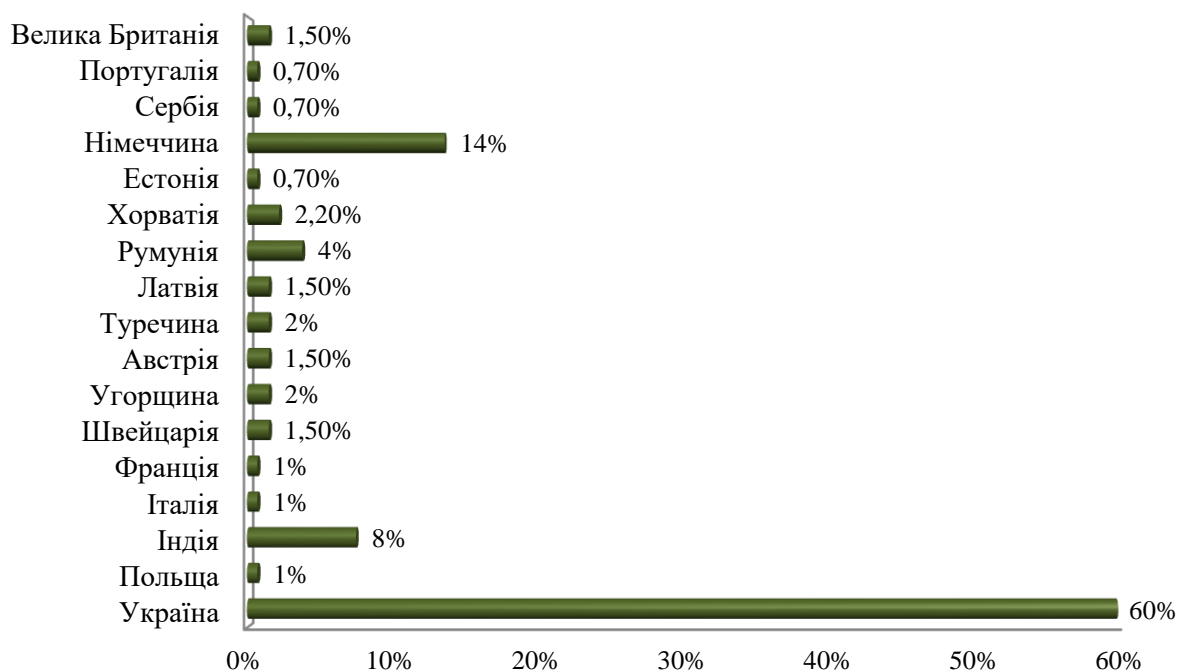

Рис.

Рис. 5. Розподіл за країнами-виробниками

Ринок вітчизняних ЛЗ даної групи представлений 14 виробниками (рис.6). Серед вітчизняних фармацевтичних компаній лідером є ТОВ «ДКП «Фармацевтична фабрика» (9,8%).

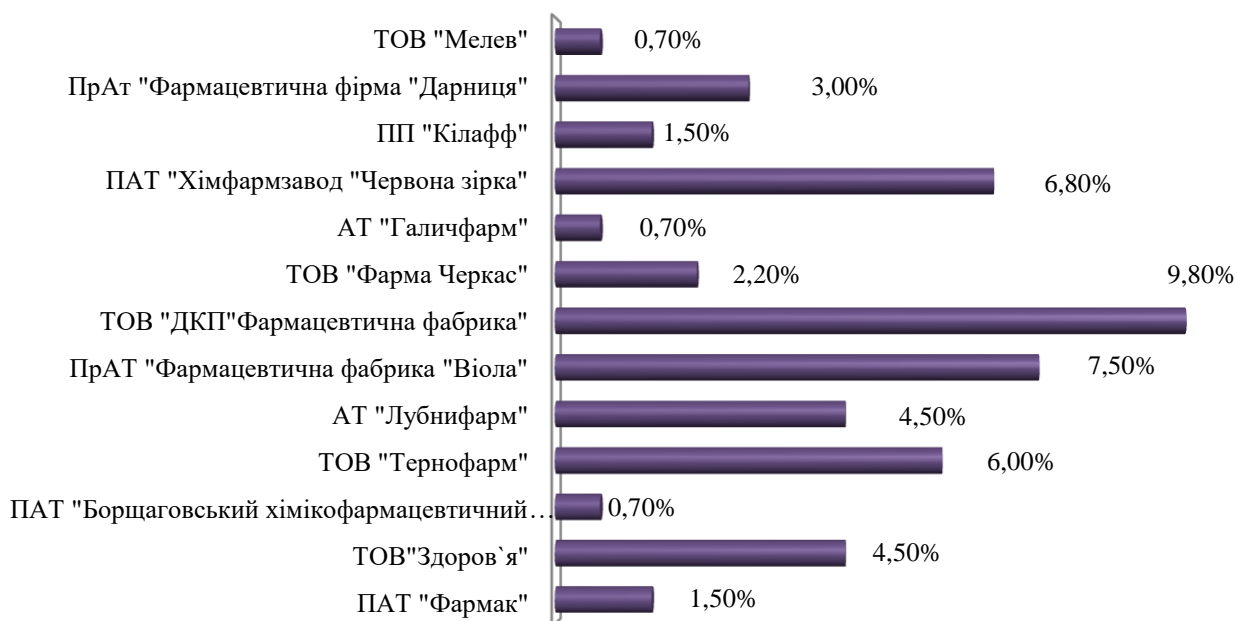

Рис. 6. Структура вітчизняних фірм-виробників

Висновки. Проведені маркетингові дослідження ринку ЛЗ, що застосовуються для лікування в ревматології можна вважати підґрунтям для пошуку і розробки нових ефективних ЛЗ вітчизняного виробництва, що застосовуються місцево у разі суглобового та м'язового болю: 1) визначено, що відповідно до класифікаційної системи АТС ЛЗ, що застосовуються місцево у разі суглобового та м'язового болю (код АТС М02) входять до групи засобів, що застосовуються місцево у разі суглобового та м'язового болю та розподіляються на 4 груп та 16 підгруп. Найбільшу частку займає група М02А А Нестероїдні протизапальні препарати для місцевого застосування (50,5 %), до складу якої входить – 12 підгруп (кількість торгових назв, з урахуванням всіх форм випуску – 67 препаратів); 2) досліджено, що дана група представлена досить великою кількістю торгових назв 132; 3) встановлено, що ЛЗ даної групи представлені на фармацевтичному ринку 8-ма формами випуску, з яких питома вага ЛЗ випускається у формі гелю – 59,7 %; 4) переважна кількість майже (57,0%, 76 торгових назв) ЛЗ на ринку України представлена вітчизняними виробниками.

Перспективи подальших досліджень. Враховуючи на значну поширеність ЛЗ, що застосовуються місцево у разі суглобового та м'язового болю та результати аналізу вітчизняного фармацевтичного ринку, перспективним напрямком подальших досліджень є розробка нових ЛЗ у м'яких лікарських формах.

Перелік використаних джерел інформації

1. Бобрук, В. П., Блігун, О.Д. (2015). Маркетингові дослідження фармацевтичного ринку нестероїдних протизапальних лікарських засобів Вінниччини. *Фармацевтичний часопис*. (1). С. 80-84.
2. *Державний реєстр лікарських засобів України*. (2023). Вилучено з <http://www.drlz.com.ua/ibp/ddsite.nsf/all/shlist?opendocument>.
3. Красько, М.П. Крайдашенко, О.В. Кремзер, О.О. & Красько, В.В. (2015) *Клінічна фармакологія та фармакотерапія в ревматології*/. Запоріжжя.
4. *Компендіум*. (2023). Вилучено з <https://compendium.com.ua/uk/>

5. Котвіцька, А.А., Костюк, В.Г. (2016) Маркетингові дослідження фармацевтичного ринку нестероїдних протизапальних лікарських засобів. *Фармацевтичний часопис* (2). С.48-53.
6. Чекман, І.С., Вікторов, О.П., Горчакова, Н.О. & Свінцицький, А.С. (2011) *Нестероїдні протизапальні препарати: їх ефективність і доступність, прийнятність для пацієнта*. Київ: Поліграф Плюс.
1. Bobruk, V. P., Blihun, O.D. (2015). Marketynhovi doslidzhennia farmatsevychnoho rynku nesteroidnykh protyzapalnykh likarskykh zasobiv Vinnychchynu. *Farmatsevychnyi chasopys*. (1). S. 80-84.
2. Derzhavnyi reiestr likarskykh zasobiv Ukrainy. (2023). Vylucheno z <http://www.drlz.com.ua/ibp/ddsite.nsf/all/shlist?opendocument>.
3. Krasko, M.P. Kraidashenko, O.V. Kremzer, O.O. & Krasko, V.V. (2015) *Klinichna farmakolohiia ta farmakoterapiia v revmatolohii*. Zaporizhzhia.
4. Kompendium. (2023). Vylucheno z <https://compendium.com.ua/uk/>
5. Kotvitska, A.A., Kostiuk, V.H. (2016) Marketynhovi doslidzhennia farmatsevychnoho rynku nesteroidnykh protyzapalnykh likarskykh zasobiv. *Farmatsevychnyi chasopys* (2). S.48-53.
6. Chekman, I.S., Viktorov, O.P., Horchakova, N.O. & Svintsitskyi, A.S. (2011) *Nesteroidni protyzapalni preparaty: yikh efektyvnist i dostupnist, pryiniatnist dlia patsiienta*. Kyiv: Polihraf Plus.

Malinina N.G., Bondarieva I.V., Babicheva G.S., Chehrynets A. A.

National University of Pharmacy of the Ministry of Health of Ukraine

Marketing research of the domestic pharmaceutical market of medicines for treatment in rheumatology

Aim. To conduct a market research of the Ukrainian pharmaceutical market of medicinal products (MP) used for treatment in rheumatology, which affect the musculoskeletal system, in particular, MPs used topically for joint and muscle pain.

Materials and methods. The study was based on the data from the State Register of Medicines of Ukraine and the online directory of Medicines

Compendium. To achieve this goal, we used the methods of logical and substantive problem formulation, desk-based marketing research, comparative analysis, and content analysis of publications in scientific and practice-oriented medical and pharmaceutical journals.

Results of the study. The paper presents the results of a marketing analysis of the Ukrainian pharmaceutical market of medicines for treatment in rheumatology. It has been determined that according to the ATC classification system, medicinal products used topically for joint and muscle pain (ATC code M02) are included in the group of medicinal products used topically for joint and muscle pain and are divided into 4 groups and 16 subgroups. The largest share is occupied by group M02A A Non-steroidal anti-inflammatory drugs for topical use (50.5%), which includes 12 subgroups (the number of trade names, including all forms of release, is 67 drugs). Today, 132 trade names are registered in Ukraine for topical use in the treatment of joint and muscle pain. The market segmentation of these groups of medicinal products was carried out by country of manufacture, dosage form and conditions of release from pharmacies.

Conclusions. Market research on the market of medicinal products used for treatment in rheumatology can be considered the basis for the search and development of new domestically produced medicinal products for topical use in the treatment of joint and muscle pain.

Key words: assortment analysis, marketing research, non-steroidal anti-inflammatory drugs, pharmaceutical market, rheumatology.